

Asia: VN/7326/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi poronhoitolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

- **Näkemyksenne porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelmia koskevista poronhoitolakiin ehdotetuista säännöksistä (6 a luku)**

Ks. koko lausuntomme lopusta.

- **Näkemyksenne poromäärien vähentämistä ja hallintaa koskevista poronhoitolakiin ehdotetuista muutoksista (3 luvun säännökset)**

Ks. koko lausuntomme lopusta.

- **Näkemyksenne muista poronhoitolakiin ehdotetuista muutoksista**

Ks. koko lausuntomme lopusta.

- **Näkemyksenne porotalouden tukia koskevaan lainsäädäntöön ehdotetuista muutoksista (lakiehdotukset 2–3)**

Ks. koko lausuntomme lopusta.

- **Lausunnonantajan muut mahdolliset näkökohdat ja huomiot (esim. lakiehdotusten perustelut)**

Yleiskanta

Suomen uusiutuvat ry kiittää mahdollisuudesta lausua poronhoitolain uudistamista koskevaa hallituksen esitystä. Edustamme maatuulivoimaa, merituulivoimaa ja teollisen mittaluokan aurinkovoimaa Suomessa. Pidämme tärkeänä, että uusi sääntely edistää eri maankäytön muotojen, kuten poronhoidon ja uusiutuvan energian tuotannon, yhteensovittamista kestävästi ja ennakoitavasti.

Laidunten hoito- ja käyttösuunnitelmat

Suomen uusiutuvat pitää hallituksen esityksessä ehdotettua velvoitetta porolaidunten hoito- ja käyttösuunnitelman laatimiseen lähtökohtaisesti myönteisenä kehityssuuntana. Suunnitelmien avulla eri maankäyttömuotojen yhteensovittaminen voi parhaimmillaan onnistua aiempaa varhaisemmassa vaiheessa, mikä helpottaa haittavaikutusten välttämistä.

Suomen uusiutuvat kuitenkin ilmaisee myös huolensa tietyistä laidunten hoito- ja käyttösuunnitelmiin liittyvistä epäselvyyksistä. Hoito- ja käyttösuunnitelmien juridinen asema ja sitovuus jää lakiluonnoksessa vaikeaselkoiseksi. Suomen uusiutuvat näkee laidunten hoito- ja käyttösuunnitelmien olevan hyviä yhteensovittamisen ja vuoropuhelun työvälineitä, mutta ne eivät saa velvoittaa tai rajoittaa muuta maankäyttöä tai kolmansia osapuolia. Hoito- ja käyttösuunnitelmat eivät saa estää muuta maankäyttöä myöskään silloin, kun suunnitelmien toimenpiteitä joudutaan muuttamaan kesken suunnitelmakauden. Lakiluonnos ei myöskään avaa sitä, kuinka laidun- ja käyttösuunnitelmat vaikuttavat vastaisuudessa esimerkiksi maanomistajien oikeuksiin.

Suomen uusiutuvat nostaa eräänä keskeisenä lakiluonnoksen epäkohtana vaikeaselkoisen laidunten hoito- ja käyttösuunnitelmaa koskevan kuulemismenettelyn. Lakiluonnoksen 40 a §:ssä sanotaan, että laidunten hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelussa kuullaan tiettyjä keskeisiä toimijoita, kuten paikallisia maa- ja metsätalouden edustajia. Suomen uusiutuvat näkee, että suunnitelmia laadittaessa on syytä kuulla laissa lueteltujen tahojen lisäksi maanomistajaa tai alueen vuokraoikeuden omistajaa sekä muita alueen toiminnanharjoittajia, ja ottaa näiden tahojen näkemykset myös huomioon suunnitelmassa. Lakiluonnoksesta ei myöskään käy ilmi, voiko laidunten hoito- ja käyttösuunnitelmia lausua vapaasti, tai otetaanko laidunsuunnitelmissa vastavuoroisesti huomioon muu olemassa oleva ja suunniteltu maankäyttö. Onnistunut maankäytön suunnittelu on vuoropuhelua.

Kuulemisia koskevissa lakiluonnoksen säännöskohtaisissa perusteluissa on yhtä lailla epäselvyyksiä. 40 a §:ää koskevissa säännöskohtaisissa perusteluissa sanotaan, että kuuleminen "voisi tarkoittaa lausunnon pyytämistä, mutta paliskunta voisi käyttää myös muunlaisia kuulemisen tapoja, siltä osin kuin se pitäisi sitä tarkoituksenmukaisen". Suomen uusiutuvat pitää kirjausta liian epämääräisenä ja tulkinnanvaraisena. Ehdotamme, että lausunnot tulisi välittää ja arkistoida kirjallisessa muodossa. Lainsäädännön tulee tukea läpinäkyvyyttä, ei vaarantaa sitä.

Lisäksi lain 40 a §:ää koskevissa säännöskohtaisissa perusteluissa sanotaan, etteivät paliskunnille annetut lausunnot olisi sitovia, vaan paliskunta päättäisi itse siitä, miten se ottaisi lausunnossa esitetyt seikat huomioon. Suomen uusiutuvat näkee poikkeuksellisena, miten paljon harkintavaltaa ko. kirjaus jättää lausunnon pyytäjälle niin lausunnon antavien osapuolien, että lausuntopalautteen huomioonottamisen suhteen. Tämä käytäntö asettaa toimijat eriarvoiseen asemaan toisiinsa nähden, mikä ei sovi oikeusvaltioperiaatteeseen.

Kaikkiaan Suomen uusiutuvat kannattaa hallinnon ja viestinnän sujuvoittamista ja modernisointia. Sähköisten viestintävälineiden hyödyntäminen mahdollistaa jouhevan yhteistyön paliskuntien ja muiden maankäyttötoimijoiden välillä. Suomen uusiutuvat ehdottaa, että laidunten hoito- ja käyttösuunnitelmien tiedot olisivat jatkossa julkisesti saatavilla siten, että myös uusiutuvan energian toimijat voisivat hyödyntää niitä hankkeiden suunnittelussa. Näin poroelinkeino voidaan huomioida jo hankkeiden esisuunnitteluvaiheessa.

Ilmastonmuutoksen uhat pohjoiselle luonnolle

Lakiluonnoksen perusteluissa mainitaan ilmastonmuutoksen olevan keskeinen pohjoista luontoa ja myös poroelinkeinoon tulevaisuuden näkymiä uhkaava tekijä. Uusiutuvan energian lisääminen taas on konkreettinen tapa torjua ilmastonmuutosta.

Tunturiluontotyyppien uhanalaistuminen ja jäkälikköjen kuluminen on ilmeinen ongelma, jonka juurisyiksi on lakiluonnoksen perusteluissakin nimetty ilmastonmuutoksen ja porojen laidunnuksen yhteisvaikutukset. Tämä korostaa tarvetta arvioida jokainen maankäytön hanke tapauskohtaisesti vaikutusten perusteella, poronhoidon omaa roolia unohtamatta.

Yhteistyön ja ennakoitavuuden korostaminen

Suomen uusiutuvat korostaa yhteistyön ja vuoropuhelun merkitystä paliskuntien ja energiatoimijoiden välillä. Uusi laidunten hoito- ja käyttösuunnitelmajärjestelmä tarjoaa mahdollisuuden entistä ennakoivampaan yhteistyöhön. Suomen uusiutuvat ehdottaa, että lain soveltamisohjeissa tai perusteluissa kannustettaisiin paliskuntia ja muita maankäyttäjiä yhteissuunnitteluun jo hankkeiden alkuvaiheessa.

Yhteenveto

Suomen uusiutuvat pitää poronhoitolain uudistamista tarpeellisena. Painotamme seuraavia kehitysehdotuksia:

- Laidunten hoito- ja käyttösuunnitelmien rooli maankäytön ennakoitavuudessa ja yhteensovittamisessa on tärkeä.
- Tiedon avoimuutta laidunten tilasta ja suunnitelmista on syytä edistää.
- Laidunten kuormitustilanne ei saa muodostua kategoriseksi esteeksi uusiutuvan energian hankkeille ilman tapauskohtaista vaikutusarviointia.
- Kuulemisissa tulee ottaa huomioon maanomistajan asema sekä muut keskeiset alueen toiminnanharjoittajat. Lausunnot tulisi välittää kirjallisina ja niiden sisältö huomioida kokonaisuutena laidunsuunnitelmia laadittaessa.
- Yhteistyön ja vuoropuhelun merkitystä tulee korostaa lain perusteluissa ja soveltamiskäytännöissä.
- Uusiutuvalla, puhtaalla energialla on tärkeä rooli ilmastonmuutoksen torjunnassa.

Tapper Klaara
Suomen uusiutuvat ry